

Spejbl slaví stovku!

Historie loutek a divadla Spejbla a Hurvínka

Trochu historie

Divadlo S+H založil jako první profesionální loutkovou scénu nového typu v Československu prof. Josef Skupa (1892–1957) v Plzni roku 1930. S hlavními protagonisty divadla – Spejblem (1920) a Hurvínkem (1926) už předtím úspěšně působil na amatérské scéně Loutkového divadla Feriálních osad v oblíbených kabaretních pořadech. Divadlo do roku 1943 hrálo jako zájezdová scéna se sídlem v Plzni. V lednu 1944 byl ale prof. Skupa zatčen gestapem, odsouzen a divadlo bylo nacistickými úřady zavřeno. V únoru 1945 se prof. Skupovi podařilo uprchnout z hořícího vězení v Drážďanech a po skončení války, v říjnu 1945, otevřel stálou scénu Divadla S+H v Praze.

Po Skupově smrti převzal role obou protagonistů, Spejbla a Hurvínka, jeho žák Miloš Kirschner (1927 - 1996), který již za života Skupy s ním obě titulní postavy alternoval. Prof. Skupa pak na sklonku svého života jmenoval veřejnou listinou Miloše Kirschnera svým nástupcem a pokračovatelem. Spejbl a Hurvíněk tak prokázali i po smrti Josefa Skupy *raison d'être* a divadlo dále úspěšně pokračovalo ve svém uměleckém úsilí o jevištní zobrazení groteskně humorného a satiricky viděného světa s jeho složitou společenskou problematikou. Miloš Kirschner hrál s oběma loutkami dokonce o 13 let déle než prof. Josef Skupa, byl také autorem her, režisérem a ředitelem divadla. Zavedl tradici cizojazyčných představení. Hry jsou uváděny vždy v jazyce té země, kde divadlo právě hostuje.

Divadlo S+H uvedlo od svého založení přes dvěstěpadesát premiér, vesměs původních komedií pro děti i pro dospělé a pořadů komponovaných z vizuálních a hudebních čísel, právě tak jako z předscénových dialogů S+H.

Dřevění protagonisté

Hlavními postavami všech inscenací jsou Spejbl a Hurvínek – otec a syn – každý z nich zastupující jednu generaci a její pohled na svět. Jsou hlavními aktéry civilních i fantastických příběhů a revuí, pořadů složených z krátkých výstupů. Jsou komentátory, kteří s nadhledem filozofují o základních životních otázkách. Spejbl vstoupil na scénu poprvé v roce 1920, Hurvínek 1926. Jejich už tradičním protihráčem je jim podobný ženský pár, Hurvínkova nerozlučná kamarádka Mánička (1930) a její pedagogicky zaměřená „bábinka“, paní Kateřina Hovorková (1971). Tuto základní čtveřici protagonistů doplňuje Spejblův a Hurvínkův pes Žeryk (1930) a občas i další postavy.

Malá galerie tvůrců

Spejbla a Hurvínka mluví tradičně jeden herec, střídající hluboký hlas otce Spejbla s Hurvínkovou komickou dětskou fistulkou. Tuto tradici založil už ve 20. letech 20. století prof. Skupa, pokračoval v ní více než 40 let Miloš Kirschner a navázal na ni i Martin Klásek (1957), který se – vybrán a připravován Kirschnerem – poprvé představil dětskému obecenstvu v rolích Spejbla a Hurvínka v roce 1974 a od roku 1982 s M. Kirschnerem pravidelně alternoval. Po smrti Miloše Kirschnera se stal třetím otcem Spejbla a Hurvínka. Stejně jako Josef Skupa a Miloš Kirschner, tak i Martin Klásek píše texty her a inscenace režisuje. Divadlo převážně hraje na domácí scéně, ale několikrát během sezóny podniká krátké i dlouhodobé zahraniční zájezdy.

Divadlo S+H doposud hostovalo v 34 zemích čtyř kontinentů, mimo jiné v Německu, USA, Kanadě, Japonsku, na Tchaj-wanu, v Číně, Indii, Egyptě, Jordánsku, Mexiku, Španělsku, Vietnamu ad. Spejbl a Hurvínek v interpretaci Miloše Kirschnera odehráli svá představení v osmnácti jazycích, v podání Martina Kláska v patnácti. Spejbl a Hurvínek doposud mluvili celkem 22 různými jazyky. Stejně

tak i hlas Máničky a paní Kateřiny patří tradičně jedné herečce. Její první interpretkou byla Anna Kreuzmannová (1899 – 1994), následovaná Boženou Welekovou (1910 – 1979), zásadní vliv na postavu Máničky, měla její třetí interpretka Helena Štáchová (1944 – 2017) díky které se Mánička proměnila v moderní holčičku, Hurvínkovu rovnocennou kamarádku. Helena Štáchová byla také ředitelkou, autorkou a režisérkou Divadla S+H. Přímo pro ni byla v roce 1971 vytvořena i další kmenová postava divadla – Kateřina Hovorková alias bábinka. Rok 2017 byl v mnoha ohledech pro Divadlo S+H zlomový. Divákům se poprvé představila již čtvrtá generace interpretů. V rolích Spejbla a Hurvínka začal s Martinem Kláskem alternovat Ondřej Lážnovský (1975), který je činný také autorsky a režijně a interpretaci Máničky a bábinky převzala po Heleně Štáchové Marie Šimsová (1980). V roli Žeryka se poprvé představil Tomáš Slepánek (1979). Tito hlavní protagonisté, mají řadu znamenitých spolupracovníků, kteří loutky rovněž mluví a vodí. Jedná se o hru s marionetami na nitích (nikoli na drátě, jak bývá obvyklé), což je velmi náročná disciplína, ve které jsou ale vodiči Divadla S+H mistry. 23. 3. 2013 byla Spejblovi a Hurvínkovi udělena zvláštní cena Thálie 2012 za celoživotní mistrovství v oboru loutkového divadla.

Dvě linie repertoáru

Během sedmdesátileté činnosti D S+H se v jeho dramaturgii vytvořily dvě základní linie. Vedle ucelených komedií a dramatických příběhů z nejrůznějších prostředí, uvádí divadlo pro děti i dospělé pásma vizuálních grotesek, sólových výstupů, jakož i hudebních čísel, proložených předscénovými dialogy a scénickými výstupy Spejbla a Hurvínka. Tato pásma jsou určena především pro zájezdy v zahraničí. V podstatě se jedná o působivé přehlídky loutkářské dovednosti, osobitého mistrovství v ovládnutí závěsných loutek - marionet které jsou tradičním výrazovým prostředkem divadla.

Pro děti i pro dospělé

Divadlo S+H hraje pro děti od čtyř let. V jeho dramaturgii lze vedle žánrové diferenciaci vysledovat tři základní kategorie. Vedle her pro děti jsou uváděny také hry pro mládež od patnácti let a dále pak repertoár pro dospělé. D S+H jako jediná česká loutková profesionální scéna hraje po celou dobu své existence pravidelně i pro dospělého diváka. Repertoár pro děti tvoří jak humorně laděné příběhy ze současného světa, tak i moderně koncipované pohádky. Dospělým i dospívajícím jsou určeny komedie satirického ražení.

Doma i ve světě

Převážná část produkce se hraje na domácí scéně, divadlo však několikrát během sezóny podniká krátké i dlouhodobé zahraniční zájezdy. D S+H doposud hostovalo v 31 zemích čtyř kontinentů, mj. v Německu, v USA, Kanadě, Japonsku na Taiwanu, v Indii, Egyptě, Jordánsku, v Mexiku, ve Španělsku. Spejbl a Hurvínek v interpretaci Miloše Kirschnera tak odehráli svá představení v osmnácti jazycích, v interpretaci Martina Kláska v osmi, přičemž oběma sekunduje v cizojazyčných mutacích Helena Štáchová, která vytváří herecký pendant v roli Máničky a paní Kateřiny. I ona je po Anně Kreuzmannové a Boženě Welekové již třetí interpretkou tradiční figurky divadla - Máničky. Postava paní Kateřiny však pro ni byla vytvořena až v roce 1971. Tito hlavní herečtí protagonisté mají v souboru řadu znamenitých spolupracovníků, kteří svým vodičským mistrovstvím vtiskují loutkám charakteristické pohybové herectví.

Loutkový soubor Divadla S & H

Podoby hlavních postav divadla prošly během své takřka 90leté existence plynulým vývojem a změnami. Realizátory postupných změn a úprav byla dlouhá řada výtvarníků, technologií a především řezbářů. Postupně se měnila a vylepšovala podoba S+H i ostatních loutek. A to již v době „skupovské éry“. Hurvínek kupříkladu měnil své tradiční oblečení. Z noční košilky na krajkovou košilku, z kalhotek, ze kterých vykukoval tzv. cumel, až po různé barevné kalhotky a kšandičky. Později byly a nadále jsou loutky i převlékány do nejrůznějších kostýmů. To podle potřeb inscenace. Také fyzicky doznaly v průběhu času mnoha proměn. Zkracoval se jim postupně nos, zvětšovala hlava, buclatěly. Měnily se i velikostně. Každý z pracovníků divadla na nich zanechal v rámci dílenských úprav jisté stopy. Některé byly zřetelné, jiné poznal pouze zasvěcenec. Každý řezbář, či výtvarník má totiž svůj vlastní, nezaměnitelný rukopis. Nejdříve byli realizátory zaměstnanci divadla kupříkladu jedním z výtvarníků divadla byl R. Haken. Loutky z té doby se nezachovaly, protože shořely při požáru autobusu. Dalšími z řady byli kupř. Z. Juřena, M. Huňka, I. Moravec, D. Soták .... atd. Když divadlo muselo opustit scénu v Římské ulici, přišlo i o dílny divadla. Od té doby byli výtvarníky smluvně najímání řezbáři a výtvarníci mimo úvazek divadla (kupř. A. Müller, R. Maška ... atd.) Ti všichni loutky upravovali pro užití nejrůznějších soudobých materiálů i co do velikosti. Každý z nich v rámci vlastního umu něco ubral, něco přidal, něco zkrátil a něco vypustil. Cílené změny byly zpracovávány i vzhledem k požadavkům jednotlivých inscenací. Díky rozličné technologii představení se dále měnila a mění i velikosti loutek. Hrajeme nyní sloukami od ca. 10 cm až po Hurvínka v nadživotní velikosti a Spejbla ve velikosti člověka. Takovéto úpravy sebou nesou i nutné změny v konečné podobě loutek a v jejich technologii. Současné loutky, které užíváme, jsou dílem posledního z řady úpravců Dušana Sotáka.

Loutky a jejich tvůrci ve zkratce

Spejbl

Vyřezal ho plzeňský řezbář Karel Nosek podle náčrtku prof. Josefa Skupy v letech 1919/1920. Datum prvního Spejblova vystoupení na scéně není přesně známo, došlo k němu někdy na podzim roku 1920 na scéně "Loutkového divadla feriálních osad" v Řemeslnické besedě v Plzni, kde Spejbl vystoupil jako partner oblíbeného plzeňského Kašpárka v předávku dětského představení, coby cvičenec na hrazdě.

Hurvínek

Toho vyřezal jako osobitou variantu Spejbla (obohacenou např. o pohyblivé oči) synovec Karla Noska, tehdy ještě modelář Škodových závodů v Plzni Gustav Nosek. Poprvé Hurvínek vystoupil se Spejblem v zábavném předávku večerního představení komedie Rudolfa Nešvery "Počestný dům" na scéně LDFO v Řemeslnické besedě 2. května 1926.

Mánička

Podle návrhu prof. Skupy a za výtvarného přispění Jiřího Trnky ji vyřezal Gustav Nosek. Poprvé účinkovala 19. dubna 1930 při premiéře "Hurvínkovy jarní revue" (od 23. dubna téhož roku hrané pod definitivním názvem "Revue z donucení"). První interpretkou Máničky byla Anna Kreuzmannová, od roku 1945 Božena Weleková, roku 1967 převzala tuto roli Helena Štáchová. Po vyzkoušení několika nových výtvarných variant se ustálilo používání loutky podle návrhu Zdeňka Juřeny.

paní Kateřina Hovorková

Vyřezal ji podle návrhu Zdeňka Juřeny v roce 1971 Ivan Moravec. Definitivní podobu dostala až po svém prvním vstupu na scénu, po premiéře hry Past na Hurvínka (12.zář 1971 v Pardubicích). Vznikla z iniciativy Miloše Kirschnera jako ženský protějšek Spejbla a spolu s Máničkou tvoří herecký protiklad S+H. Obě ženské role interpretuje nyní Helena Štáchová. Zatímco v roli Máničky je v pořadí třetí hereckou představitelkou, paní Kateřina je od počátku její postavou.

Žerůk

Vytvořil ho rovněž Gustav Nosek. Poprvé se představil, stejně jako Mánička, při premiéře "Hurvínkovy jarní revue" (Revue z donucení) 19.dubna 1930. Až do roku 1938 obstarával Gustav Nosek jako člen Skupova profesionálního souboru Žerykovu interpretaci. Tu pak po něm převzal František Flajšhanz a po jeho odchodu z divadla Miroslav Černý. V současné době má Žerykův projev na starosti Miroslav Polák.

Kolik měří a váží S+H

Malé loutky (klasické):

Hurvínek 46 cm / 1,05 kg

Spejbl 55 cm / 1,60 kg

Střední loutky (hrací):

Hurvínek 49 cm / 1,20 kg

Spejbl 60 cm / 1,85 kg

Velké loutky (předscénové):

Hurvínek 56 cm / 1,95 kg

Spejbl 76 cm / 2,80 kg

Spejbl

Josef Spejbl je populární česká loutka. Spejbl je otec Hurvínka. Loutku vytvořil v roce 1920 řezbář Karel Nosek a hlas jí propůjčil nejprve Josef Skupa, poté Miloš Kirschner a po jeho smrti jej mluvil Martin Klásek, současně ho mluví Ondřej Láznovský v alternaci s Martinem Kláskem.

Historie loutky

Od I. světové války Josef Skupa působil v plzeňském Loutkovém divadle Feriálních osad (založeno 1913). Vystupoval s tradičním Kašpárkem, ale později se rozhodl ansámbly obohatit o zcela novou loutku, jejíž návrh předal řezbáři Karlu Noskovi. Jde o nákres na zachovalém balicím papíru, v jehož levé části je kresba těla loutky, jakési špalíčky, nad tím podepsán řezbář pan Nosek, vpravo je pak levostranný náčrt profilu hlavy posléze nazvaného Spejbla, nahoře signatura Josefa Skupy. Frak a látkové ruce, protože pan Spejbl nikdy pracovat nebude, vytvořila teta Josefa Skupy, tedy sestra jeho matky, paní Vilemína Kubešová, čímž dostala loutka svou původní podobu. Není až tak pravdou, jak se uvádělo dosud, že řezbář Nosek loutku výrazně pozměnil, neboť by se jí děti bály. Provedení bylo ale dobové, tedy z běžně používaného i lipového dřeva. Řezbář Karel Nosek tedy nevytvořil dle své představy, ale dle vzoru pouze zrealizoval podobu podivného ušatého panáka s vypoulenýma očima a pleší ve fraku, přičemž toto navazuje na předchozí tvorbu Josefa Skupy, zejména jeho čerty, prince, ale i jiné malované postavy - ušatce a nosatce, existující tehdy s Kašpárkem jak malovaným, tak i zhmotněným fyzicky v loutku, kde existují dochované celkem 4 zdařilé kresby Josefa Skupy.

Skupa, vycházející z vlastního prostředí svého původu (otec pocházel ze selského rodu, matka naopak byla měšťanského původu) jím chtěl karikovat užvaněné měšťáky, kteří posedávají po hospodách a do všeho se pletou, aniž by čemukoli rozuměli. Loutka dostala jméno Spejbl, které Skupovi měl poradit jiný člen divadla, Karel

Šlais, který přijal jméno Koval. Původ jména není zcela zřejmý, snad souvisí s hanlivým slovem - nadávkou přejatou z němčiny - Bejbl, jímž se na Plzeňsku označovali hlupáci a popletové.

Poprvé Skupa Spejbla představil na podzim roku 1920, kdy vystoupil po boku Kašpárka coby cvičenec na hrazdě. I později se Spejbl často objevoval na jevišti s Kašpárkem, přičemž se stával obětí jeho šprýmů, avšak sám Skupa cítil, že se postavy k sobě příliš nehodí. Spejbl proto někdy vystupoval i sám, avšak hry s jednou postavou rovněž nebyly to pravé. A tak, přestože si Spejbl získal určitou popularitu, postupně se začal na scéně objevovat málo.

To se změnilo až v roce 1926, kdy synovec Karla Noska Gustav vytvořil jako překvapení pro Skupu zmenšenou kopii Spejbla, která dostala jméno Hurvínek. Skupa loutku s radostí přijal a začal ji obsazovat do rolí spolu se Spejblem.

Hry, založené na dialogu Spejbla s Hurvínkem, si rychle získaly značnou popularitu a Skupa s nimi začal natáčet i rozhlasové pořady, gramofonové desky a vydávat knihy. V roce 1930 se rozhodl divadlo přebudovat na první českou profesionální loutkovou scénu, Divadlo Spejbla a Hurvínka.

Za II. světové války v r. 1944 byl Josef Skupa zatčen a divadlo uzavřeno. Obnoveno bylo na podzim r. 1945, zároveň jej Skupa z Plzně přesunul do Prahy. V současnosti divadlo sídlí v Dejvické ulici v Praze 6. Od r. 1954 začal Skupu alternovat Miloš Kirschner, který navázal na jeho tradici, že Spejbla i Hurvínka mluví vždy stejný herec. Po Skupově smrti Kirschner pokračoval v úspěšné činnosti divadla. Začal se role Spejbla a Hurvínka učit v cizích jazycích, aby s nimi mohl vystupovat i v zahraničí. Od r. 1974 se s ním v rolích hlavních protagonistů začal střídat Martin Klásek, od r. 1982 už pravidelně a od Kirschnerovy smrti je tak již třetím hercem, mluvícím Spejbla a Hurvínka.

Od roku 1964 se používá loutek v úpravě člena souboru Radko Hakena, která přinesla nenásilné zušlechtění původních groteskních typů.

Charakter

Skupa nechal Spejbla vytvořit jako karikaturu užvaněného měšťáka, proto je Spejbl plešatý, jako otravní přechytlí dědkové, nosí staromilský frak, aby si dodal vážnosti, ten ovšem ostře kontrastuje s dřeváky, jež má Spejbl na nohou. Jeho podoba je rovněž poněkud ovlivněna dadaismem.

Spejbl je komická postava, mluví (ve Skupově podání) huhňavým hlasem a všechno poplete. V dialozích s Hurvínkem dochází ke generačnímu sporu, v němž Spejbl je šosácký trouba, který chce každého poučovat, zatímco Hurvíněk představuje ukňouraného, přidrzelého synka, který svými všetečnými otázkami dostává otce do úzkých. V interpretacích Kirschnerových se pak role otce stává předností a Spejbl vystupuje spíše jako postava komicky omylná. Po Kirschnerově smrti je pak hlavní důraz přesunut na dvojici Hurvínka a Máníčky a Spejbl se stává vedlejší postavou, přihlouplým otcem s povrchním zájmem o Hurvínka, čímž se opět vrací do původního schématu Josefa Skupy. Už od počátku se ovšem charaktery obou postav značně obměňovaly podle potřeb jednotlivých her, nikdy nešlo o pevně vyhraněné postavy.

Hurvínek

Hurvínek (* 2. května 1926) je populární česká loutková postava kluka. Hurvínek je synem Josefa Spejbla. Loutku vytvořil řezbář Gustav Nosek a hlas jí propůjčil nejprve Josef Skupa, poté Miloš Kirschner a po jeho smrti jej mluvil Martin Klásek, současně ho mluví Ondřej Láznovský v alternaci s Martinem Kláskem.

Historie loutk?

Josef Skupa vystupoval od r. 1920 v plzeňském Loutkovém divadle Feriálních osad (založeno 1913) s postavou ušatého přechytlého panáka jménem Spejbl. Ten se objevoval v hrách ve

dvojici s Kašpárkem, ale Skupa cítil, že se postavy k sobě příliš nehodí.

V r. 1926 vytvořil Gustav Nosek jako překvapení pro Skupu zmenšenou a vylepšenou kopii Spejbla. Skupa loutku s radostí přijal a začal ji obsazovat do rolí spolu se Spejblem. Poprvé se Hurvíněk objevil na scéně 2. května 1926 ve hře Rudolfa Nešvery Počestný dům. Původně nebyl záměr, aby Hurvíněk byl Spejblův syn, ale postupně to vyplynulo z jejich vzájemného vztahu.

Původ Hurvíněkovy jména je nejistý. Zpočátku byl označován jako „Spejblík“, ale už v průběhu r. 1926 dostal své jméno Hurvíněk. Podle vyprávění Gustava Noska Skupův známý malíř Doležal při prvním spatření loutky nazval postavu výrazem "zkurvíněk". Přezdívka se v soukromí mezi lidmi z divadelní branže ujala, ale z pochopitelných důvodů byla nepublikovatelná. Až jednou Skupova manželka navrhla úpravu jména na "Hurvíněk", a postavička pod tímto jménem od té doby vystupuje. Podle Skupova vlastního prohlášení jméno vymyslel člen divadla Karel Koval, ale není jisté kdy, protože slovo se objevuje už na Skupově kresbě z r. 1923. Jméno zřejmě nic neznamena, bylo vybráno jen pro svou libozvučnost.

Hry založené na dialogu Spejbla s Hurvíněkem si rychle získaly značnou popularitu a Skupa s nimi začal natáčet i rozhlasové pořady, gramofonové desky a vydávat knihy. V r. 1930 se rozhodl divadlo přebudovat na první českou profesionální loutkovou scénu, Divadlo Spejbla a Hurvínka.

Za II. světové války v r. 1944 byl Josef Skupa zatčen a divadlo uzavřeno. Obnoveno bylo na podzim r. 1945, zároveň jej Skupa z Plzně přesunul do Prahy. V současnosti divadlo sídlí v Dejvické ulici v Praze 6. Od r. 1954 začal Skupu alternovat Miloš Kirschner, který navázal na jeho tradici, že Spejbla i Hurvínka mluví vždy stejný herec. Po Skupově smrti Kirschner pokračoval v úspěšné činnosti divadla. Začal se role Spejbla a Hurvínka učit v cizích jazycích, aby s nimi mohl vystupovat i v zahraničí. Od r. 1974 se s ním v rolích hlavních protagonistů začal střídat Martin Klásek, od r. 1982 už pravidelně a od Kirschnerovy smrti je tak už třetím hercem, mluvícím Spejbla a Hurvínka.

Od roku 1964 se používá loutek v úpravě člena souboru Radko Hakena, která přinesla nenásilné zušlechtění původních groteskních typů.

Charakter

Vzhledem je Hurvínek podobný Spejblovi – je to ušatý kluk v dřevácích. Na rozdíl od Spejbla má chomáč vlasů a loutka může pohybovat očima. Původně byl oblečen v noční košilce, později se jeho základní oděv několikrát obměnil než se ustálil na současné bílé košili a krátkých kalhotách s kšandami.

Hurvínek je rozpustilý Spejblův syn. Ve Skupově pojetí podstata většiny her spočívala v tom, že naivní a k Hurvínkovi nevšímavý Spejbl se kvůli své hlouposti dostal do potíží a Hurvínek jej svým lišáctvím z léček vysvobodil. Později, za II. světové války začal dávat Skupa svým hrám vážnější ráz a Spejbl se stal spíše starostlivým otcem, který má o Hurvínka strach. Kirschner pak začal jejich vzájemný vztah posouvat spíše do roviny, v níž Spejbl je sice poněkud zmatený, ale autoritativní otec, a Hurvínek jeho ukňouraný a darebácký syn. V interpretaci Kláska se následně stává spíše darebným prostořekým kamarádem Máničky, který si tropí žerty z přihlouplého otce.

Mánička (loutka)

Božena Weleková s Máničkou

Mánička (* 1930) je loutková postavička vystupující v představeních Divadlo Spejbla a Hurvínka.

Mánička je vedle své „bábinky“ paní Kateřiny Hovorkové, jednou ze dvou ženských postav příběhů, jejichž hlavními hrdiny jsou Spejbl a Hurvíněk. Mánička je Hurvínkova kamarádka, nerozlučnou dvojici doplňuje pes Žeryk.

Historie loutky

Loutku vytvořil v roce 1930 řezbář Gustav Nosek, který je rovněž autorem loutky Hurvínka. Na podobě loutky pracoval také tehdy nový, mladý člen Divadla Spejbla a Hurvínka Jiří Trnka. Poprvé vystoupila po boku Hurvínka 19. dubna 1930 ve hře Hurvínkova jarní revue. Na rozdíl od Spejbla a Hurvínka, kteří se průběhu let měnili jen minimálně, Mánička několikrát změnila podobu, takže vzhled

dnešní loutky se od původní značně liší. Její dnešní podobu vytvořil v 70. letech Zdeněk Juřena.

Zatímco Spejbla s Hurvínkem mluvil vždy hlavní člen divadla (na počátku to byl Josef Skupa), interpretky Máničky se střídaly a někdy divadelní soubor i na několik let opustily, takže Mánička po dlouhá léta nebyla stálou členkou spejblvských her. Zpočátku Máničku mluvila Anna Kreuzmannová, po znovuotevření divadla po II. světové válce v roce 1945 Božena Weleková. V roce 1969 se Máničky ujala Helena Štáchová.

Charakter

Mánička je Hurvínkova nejlepší kamarádka. Je to brýlatá holčička, která se ve škole dobře učí a ví spoustu věcí, takže někdy působí na Hurvínka až přechytrale. Jinak je ovšem naivní, nepraktická a Hurvínkovy klukoviny ji snadno rozplácou. Jejich charaktery i vzájemný vztah lze do jisté míry přirovnat ke vztahu Lízy a Barta Simpsonových.

Paní Kateřina

Paní Kateřina, celým jménem Kateřina Hovorková, je loutková postavička vystupující v představeních Divadla Spejbla a Hurvínka. Vedle hlavních postav Spejbla a Hurvínka a své vnučky Máničky je čtvrtou hlavní postavou divadla. Mánička ji oslovuje bábinko. V některých hrách o ní Hurvíněk mluví jako o paní učitelce.

Historie loutky

Paní Kateřina je ze všech čtyř loutek nejmladší. Byla vytvořena speciálně pro Helenu Štáchovou, která do divadla nastoupila v 60. letech a chtěla ke své roli Máničky přibrat další postavu. Podobné postavy upovídáných starých žen, představujících Spejblův ženský protějšek, se ovšem objevovaly už v některých starších hrách za časů Josefa Skupy, například paní Drbálková, nebo paní Švitorková.

Loutku podle návrhu Zdeňka Juřeny vytvořil r. 1971 Ivan Moravec a poprvé se objevila ve hře Past na Hurvínka 12. září r. 1971.

Žerýk

Žeryk je loutka psa, vystupující v loutkovém Divadle Spejbla a Hurvínka. Žeryk je Hurvínkův pes, který je jeho nerozlučným druhem v mnoha dobrodružstvích. První loutku Žeryka vytvořil loutkář Gustav Nosek (který je rovněž autorem Hurvínka) a poprvé se na scéně divadla objevil 19. dubna 1930 – ve stejné hře, v níž poprvé vystoupila i Hurvínkova kamarádka Mánička. Žeryk pouze štěká a jeho part tedy není pro interprety příliš náročný. V jeho roli se vystřídala celá řada herců. Zpočátku jej „namlouval“ sám Gustav Nosek, později František Flajšhanz a Miroslav Černý, v současnosti je to Miroslav Polák. Žeryk je zpravidla jen pomocnou figurkou pro dokreslení příběhu, ale někdy získává i poměrně významnou roli. V některých hrách lze v jeho štěkotu rozpoznat slova, takže mu dětští diváci mohou rozumět.

V.I.P. Divadla S & H

Prof. Josef Skupa

Mládí

Josef Skupa se narodil ve Strakonících jako syn četníka. Rodina se už po pěti letech přestěhovala do Plzně. Skupa už od dětství projevoval nadání pro loutkové divadlo, a taky dobře kreslil. V r. 1915 dokončil studium na Uměleckoprůmyslové škole a stal se středoškolským profesorem, avšak záhy musel narukovat do armády, aby se zúčastnil bojů první světové války. Z Uher byl však brzy převelen do Plzně, kde pracoval v oddělení vojenské cenzury. Zde také navázal spolupráci s Městským divadlem (pro nějž například navrhoval kulisy) a později s amatérským Loutkovým divadlem Feriálních osad (založeno 1913), pod vedením lidového loutkáře Karla Nováka.

Amatérské divadlo

Skupa v divadle projevoval značný talent a nadšení a velmi rychle se stal vůdčí osobností. Nejčastěji vystupoval s tradiční loutkou Kašpárka, ale v r. 1919 si od loutkáře Karla Noska nechal vyrobit podivného ušatého panáka, který se měl stát karikaturou přechytrělých měšťáků. Loutka dostala jméno Spejbl a poprvé s ním Skupa vystoupil na podzim r. 1920. Spejbl nejčastěji vystupoval s Kašpárkem, přičemž se stával obětí jeho šprýmů.

12. června r. 1920 se Skupa oženil s Jiřinou Schwarzovou, dcerou finančního rady. Jejich manželství zůstalo bezdětné, avšak Skupova žena se nadchla pro manželovo divadlo a do konce jeho života jej v jeho činnosti podporovala, pomáhala s přípravou scény a mnoho let byla vodičkou Hurvínka.

Skupa se rozhodl obohatit ansámbl o další loutku a r. 1923 si nechal od synovce Karla Noska Gustava vyrobit postavu Švejka, s nímž úspěšně vystupoval po tři sezóny. Tím se jeho loutka Spejbla na čas ocitla mimo hlavní divadelní dění, protože ke Švejkovi a vlastně ani ke Kašpárkovi se příliš nehodil. V r. 1926 vyrobil Gustav Nosek jako překvapení pro Skupu jakousi zmenšenou a vylepšenou kopii Spejbla. Skupa se nadchl pro novou loutku, která brzy dostala jméno Hurvínek, a začal vytvářet úspěšná představení, v nichž vystupoval Spejbl jako zmatený a přihlouplý otec a Hurvínek jako jeho mazaný synek. Divadlo se stává populární scénou s hrami jak pro děti, tak pro dospělé a Skupa dosahuje značné proslulosti. Se svými novými postavami vystupuje v rozhlase, natáčí gramofonové desky, Spejbl s Hurvínkem se objevují i v knižní podobě.

Zakladatel divadla Karel Novák viděl Skupovy úspěchy, ale osobně se s jeho pojetím loutkového divadla nesmířil, a proto se v r. 1927 rozhodl soubor opustit. Skupa se tak stal novým ředitelem divadla. Novou posilou souboru od v r. 1929 byla Anna Kreuzmannová, která od Skupy převzala mluvení Kašpárka (který se ve Skupově pojetí nesnadno odlišoval od Hurvínka) a v r. 1930 pro ni byla vytvořena role udivené a přihlouplé dívenky Máničky. Kreuzmannová ovšem často divadelní soubor z osobních důvodů

opouštěla (třeba i na několik sezón), takže Mánička po mnoho dlouhých let nebyla stálou postavou Skupova ansámblu.

Profesionální divadlo

Skupa viděl, že jeho divadlo je oblíbené, a v r. 1930 se proto rozhodl zcela opustit své učitelské povolání a svým loutkám se věnovat profesionálně. Divadlo tak kromě své stálé scény v Plzni začíná cestovat po celém Československu, několikrát zavítá i do zahraničí – i tam ovšem prozatím hraje téměř výhradně česky, takže síla prezentovaných her spočívá spíše v ukázkách loutkohereckého umění než v dialogu. Zároveň se soubor rozrůstá o další pracovníky, Skupa například při školní soutěži objevil talentovaného Jiřího Trnku. Do divadla nastoupil také Jan Vavřík-Rýz, který si pro spejblovské hry vymyslel postavu upovídané babky, paní Drbálkové. Ta sice zpravidla hraje záporné role, ale podobné postavy starých upovídaných žen se budou ve hrách často objevovat a o mnoho desítek let později na jejich základě vznikne čtvrtá hlavní postava divadla, Mániččina bábinka paní Kateřina. Scénáře her většinou píše Frank Wenig ve spolupráci se Skupou, později se připojují i jiní autoři. Převážná většina her ovšem nemá příliš propracovaný příběh,

avšak představení i v těch nejméně zdařilých hrách zachraňuje Skupovo přirozené herectví a jeho obdivuhodná schopnost improvizace.

V r. 1933 se Skupa stává prezidentem mezinárodní loutkářské organizace UNIMA. Divadlo pak prožívá několik úspěšných sezon, ale s postupujícím fašismem začíná na hry doléhat cenzura. Po mnichovské dohodě napíše Skupa s Wenigem jejich nejpozoruhodnější hru, Kolotoč o třech poschodích, v níž se domovnice Drbálková snaží uzurpovat moc ve Spejblovic domě. Hra je zřejmou alegorií mnichovských událostí a jako taková je jedním z nejstatečnějších počinů české kultury té doby. Hra má premiéru v 10. února 1939 a stihne se odehrát jen 56 repríz, než je (už za Protektorátu) zakázána.

Divadlo ovšem pokračuje ve své činnosti, ale Skupovy hry získávají vážnější ráz. Nutně se tak mění i charakter Spejbla, kdy se z pomateného mouly postupně stává starostlivý otec. 17. ledna r. 1944 je Skupa za poslech zahraničního rozhlasu zatčen a odsouzen k pěti letům vězení ve věznicí v Drážďanech. Krátce na to je Divadlo Spejbla a Hurvínka zavřeno; některé loutky se podařilo ukrýt, ale část jich byla zabavena gestapem. Skupa pro pozvednutí nálady často svým spoluvězňům přehrával ze své cely spejblovské hry. V únoru 1945 po náletu na Drážďany bylo vězení pobořeno; Skupovi se podařilo uprchnout a vrátit se do Plzně. Tam se obával nového zatčení, a tak se sám přihlásil úřadům, ale znovu už uvězněn nebyl a dočkal se konce války.

Divadlo v Praze

Po válce se Skupa rozhodl divadlo obnovit, ale tentokrát už v Praze, kde měl širší publikum. Vrací se k osvědčeným komediím se Spejblem a Hurvínkem a divadlo dosahuje vynikajících úspěchů, opět často hostuje i v zahraničí. Vnitřně se však potýká s tvůrčími problémy, prakticky nevytváří žádné kvalitní nové hry, jen opakuje osvědčené prvorepublikové kusy. Tento stav trvá v podstatě až do Skupovy smrti.

V roce 1948 byl Skupa jmenován národním umělcem.

V r. 1953 divadlo opouští Jan Vavřík-Rýz a s ním i paní Drbálková. Nastupují však noví herci, z nichž nejvýznamnějším je Miloš Kirschner, který začíná se Skupou alternovat hlavní postavy Spejbla a Hurvínka. Na rozdíl od Skupy se pro zájezdy do zahraničí dokáže naučit text hry v jazyce hostitelské země a teprve s touto inovací se Divadlo Spejbla a Hurvínka stává skutečně světově proslulým. Skupa se potýká se zdravotními problémy a objevuje se polemika o budoucnosti divadla. Zatímco Skupova žena soudí, že po manželově smrti by i divadlo – jeho výtvar – mělo skončit, Kirschner a ostatní mladí herci chtějí v činnosti pokračovat. Spor nakonec rozhodne sám Skupa, který krátce před smrtí oficiálně jmenuje Kirschnera svým nástupcem a manželovo rozhodnutí akceptuje, ač nerada, i Skupova žena.

Jiřina Skupová

Jiřina Skupová se narodila jako Jiřina Schwarzová dne 2. února 1895 v rodině finančního rady. Dne 12. června 1920 se provdala za

středoškolského profesora Josefa Skupu. Jejich manželství zůstalo bezdětné, ale byla celý život Skupovi věrnou partnerkou jak v domácnosti, tak na jevišti. Skupova žena se stala členkou amatérského Loutkového divadla feriálních osad v Plzni, kde působil i její manžel, a poté co Skupa z divadla odešel a založil v Plzni vlastní profesionální scénu, tak ho i sem věrně doprovázela. Zde například pomáhala s přípravou scény a dokonce napsala několik loutkových her (Hurvínkovy zimní radovánky, Jak se čerti ženili).

Nejznámější je ovšem její působení v roli loutkoherečky, zejména vodičky již tehdy oblíbené loutky Hurvínka (kterému hlas propůjčoval její manžel). Po roce 1945 přesídlila (tak jako celé Skupovo divadlo) do Prahy.

Ke konci života se Skupa potýkal se zdravotními problémy a začalo se přemýšlet o dalším osudu divadla. Jiřina Skupová soudila, že po manželově smrti by i divadlo – coby jeho výtvor – mělo skončit, ale Miloš Kirschner (Skupův alternant v dvojroli Spejbla a Hurvínka) a ostatní mladí herci chtěli v činnosti pokračovat. Spor nakonec rozhodl sám Josef Skupa, když krátce před smrtí oficiálně jmenoval Kirschnera svým nástupcem a manželovo rozhodnutí akceptovala, ač nerada, i Skupova žena. Dokonce po manželově smrti působila v letech 1957 až 1962 jako ředitelka divadla.

Miloš Kirschner

se narodil 16. března 1927. Chtěl se věnovat mezinárodnímu právu, ale před ukončením studií byl v padesátých letech zatčen a odsouzen za protistátní činnost. Po vykonání trestu byl zařazen do trestního oddílu mezi tzv. "Černé barony". Po skončení vojenské služby byl v roce 1951 přijat do Divadla Spejbla a Hurvínka. Už v roce 1952 začal, zprvu anonymně, interpretovat titulní role, aby ho v roce 1956 prof. Skupa jmenoval svým nástupcem. Kirschner tak pokračoval v jejich vývoji a zřetelně jej posunul. Ke klasickému lidovému humoru přibyl i jeho intelekt. Tradici sice přijal, ale pokračoval v ní s novými podobami jevištními i tématickými. Obracel se k otázkám generačním, společenským. Řešil problémy charakteru, morálky, lásky i postoje individua ke společnosti a absurditám života. Zasloužil se tak o to, že se Spejbl s Hurvínkem nestali muzeálními exponáty. Role Spejbla s Hurvínkem hrál 44 let. Tedy o 13 let déle, než prof. Skupa. Na rozdíl od něj začal svoje role interpretovat i v cizích jazycích. Spejbl s Hurvínkem tak promluvili osmnácti jazyky. Navštívil s nimi 30 zemí čtyř kontinentů. V Japonsku dostal vítězný pohár za zásluhy o rozvoj loutkového divadla. Byl jmenován čestným členem

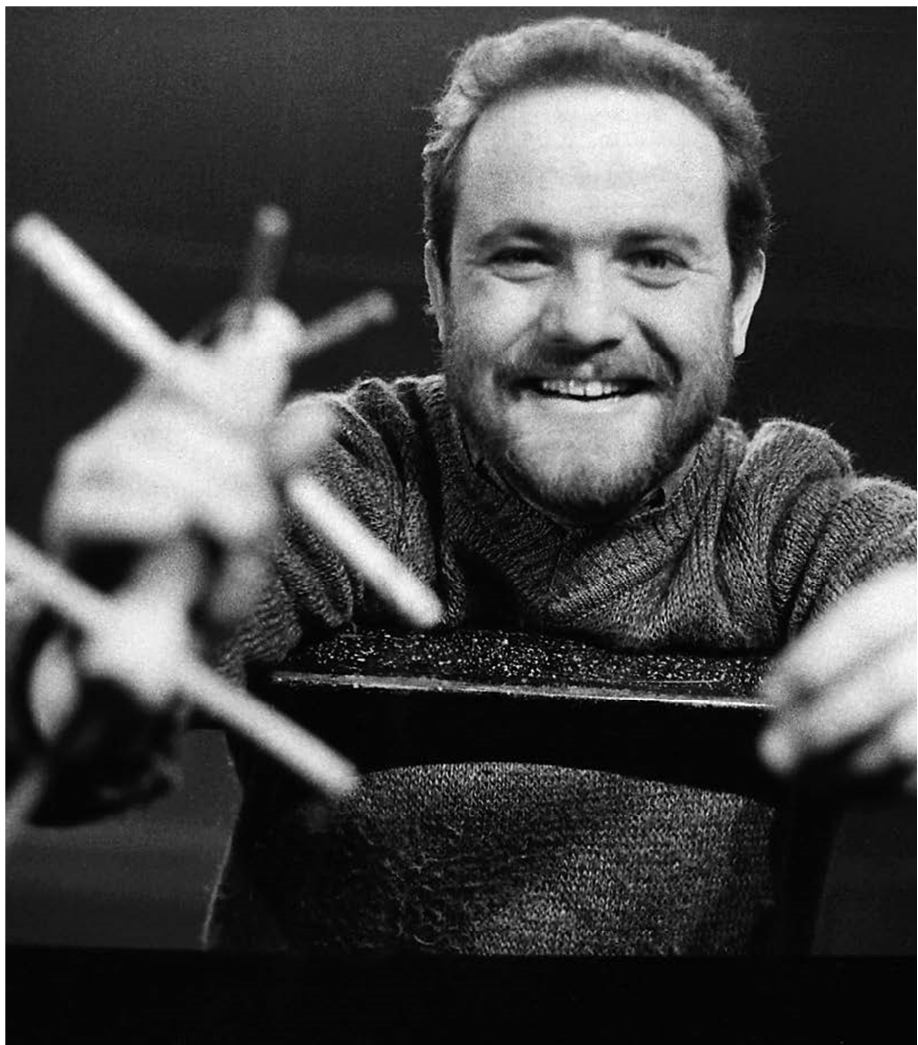
amerických loutkářů a uváděn ve světové encyklopedii "Who's Who in the World". Napsal nesčíslně odborných článků, rozhovorů, scénářů a divadelních her. Vystupoval v televizi, rozhlasu a filmech nejen u nás, ale i v zahraničí. Podílel se na několika knížkách se S+H. Natočil spousty gramofonových desek. Jen u firmy Supraphon získal kupříkladu zlatou desku za 250 000 ks desek v cizojazyčné verzi, prodaných do zahraničí (což je světový unikát). Další zlatou desku dostal za milion desek prodaných u nás a posléze, v roce 1996, získal desku platinovou, za 1 200 000 MC a CD prodaných do roku 1996. Miloš Kirschner zemřel 2.7.1996. Zanechal po sobě svého nástupce Martina Kláska a své žáky, které učil zákonům tvrdé profesionality, nekončícího úsilí o moderní jevištní výraz se zachováním základních rysů tradice tohoto ojedinělého divadla, aby zůstalo divadlem syntetickým, básnivým, pravdivým a přesto iluzivním.

Miloš Kirschner byl autorem a spoluautorem řady divadelních her pro děti i dospělé a významně se jimi podílel na repertoáru Divadla Spejbla a Hurvínka. Na začátku své literární dráhy působil v tvůrčí skupině mladých loutkoherců, nazvané Salamandr (1957–1961, dalšími členy byli Jan Dvořák, Miloš Haken, Luboš Homola a Miroslav Vomela), která hledala nové dramaturgické přístupy a ve svých inscenacích se pokoušela experimentovat (Cirkus v divadle, 1959; Velegrandteátr Spejbl, 1959; Spejbl v jámě lvové, 1960 nebo pořady Expo 58 a Expo 59). Autorskou spoluprací přispíval také ke kolektivním dílům, mj. pořadům pro zahraniční zájezdy (Galakonzert 78, pův. Kaleidoskop 78 pro Japonsko, 1978) nebo komponovaným a retrospektivním pořadům (Hurvínkův návštěvní den, 1989, pův. premiéra pod názvem Hurvínkovy taškařice, autor B. Šulc; Spejbl a Hurvíněk bilancující a balancující, 1995, autorka H. Štáchová). Významná je Kirschnerova činnost v Čs. rozhlasu a Čs. televizi (mj. seriály Večerníků Na návštěvě u Spejbla a Hurvínka, 1972 a Znovu u Spejbla a Hurvínka, 1974); podílel se rovněž na snímcích Hurvíněk to zařídí (1960, r. Oldřich Lipský) a Hurvíněk hledá Žeryka. Jako autor a interpret stál u vzniku mnoha gramofonových desek a dalších zvukových nosičů (např. u vydavatelství Supraphon, Tommü Records ad.), včetně cizojazyčných nahrávek.

Kirschnerova literární tvorba (většinou se spoluautory) vyrůstá z jeho tvorby loutkoherecké a je dána především populárními loutkami Spejbla a Hurvínka. Po jejich převzetí od Josefa Skupy se Kirschnerovi podařilo vyřešit úkol, jak tyto úspěšné náhrady tradičních loutkových typů včlenit do současnosti, aniž by ztratily původní charakter. Své pojetí Kirschner realizoval nejdříve v krátkých předscénových dialozích a ve hrách pro dospělé (Srdečné metamorfózy, Amorosiáda), v nichž potlačil původní omezenost a groteskní měšťácký konzervatismus postavy Spejbla a zároveň ztlumil konfliktní napětí mezi Spejblem a Hurvínkem ve prospěch jejich partnerství a dialogických úvah o světě. Hlavní devizou Kirschnerových her pro děti je laskavý, srozumitelný humor i nevtíravá didaktičnost. Hurvínkova aktivita, provokativní smělost, zvědavost i jeho omyly a lumpárny tu vytvářejí zápletky a dramatické situace, v nichž jsou zpravidla demaskování a zesměšnění buď jeho protihráči (Hurvínkův sněhulák), nebo i jeho vlastní falešné životní představy (Past na Hurvínka). Kirschner spolupracoval rovněž na komponovaných jevištních pásmech, kontrastně střídaných pantomimické loutkářské výstupy s hranými scénkami a dialogy Spejbla a Hurvínka a poeticko-lyricky laděné vizuální scény se zhuštěnou komikou pointovaných dialogů (např. Hurvínkovi na dobrou noc). Z podobných principů vychází i Kirschnerova činnost mimodivadelní (rozhlas, nahrávky, film).

Martin Klásek

Nastoupil jako šestnáctiletý chlapec do jevištní techniky Divadla S+H. Zakrátko na sebe upozornil svým loutkovodičským nadáním. Přešel tedy z techniky do uměleckého souboru a několik let se střídal ve vodění loutky Hurvínka. Když se posléze projevila jeho schopnost

napodobit hurvíkovskou fistulku a prokázal potřebné herecké schopnosti, začal jej Miloš Kirschner připravovat jako svého nástupce. A tak Martin Klásek již v roce 1974 absolvoval v dětské hře "Hurvínek mezi broučky" svůj první herecký křest v postavách Spejbla a Hurvínka. Po několikaleté pauze začal v roce 1982 s Milošem Kirschnerem pravidelně alternovat. Zprvu jen v dětském repertoáru, později i v představeních pro dospělé. Když kvůli zdravotním problémům omezil Miloš Kirschner namáhavé zahraniční cesty, pokračoval M. Klásek i v tradici cizojazyčných verzí, neboť divadlo od éry Miloše Kirschnera hraje vždy v jazyce té země, kde právě hostuje. Navazuje i na tradici autorské dílny divadla. Napsal dialogy pro dětskou hru "Přicházejí k nám S+H". Prvním samostatným autorským a režijním debutem byla hra "Hurvínek a zrcadlo", po kterém následovala další - "Hurvínek UFOnem". Tyto hry byly hrány i v cizině. Roku 1990 se stal šéfem uměleckého souboru divadla a v roce 1996, po smrti Miloše Kirschnera, již třetím otcem hlavních protagonistů divadla. V uplynulých sezónách uvedlo D S+H v jeho režii hry "Hurvínek už zase zlobí" a "Hurvínkova cesta do Tramtárie", kterých je, spolu s Denisou Kirschnerovou, spoluautorem. Pokračuje i v mimodivadelních aktivitách. Občas se věnuje dabingu. V rolích S+H natáčí nové MC a CD, vystupuje v televizi. Potvrzuje tak, k radosti divadla i jeho fanoušků, životaschopnost této světově ojedinělé divadelní tradice.

Mgr. Helena Štáchová

Narodila se 18. listopadu 1944. Otec byl inženýr, hrál na violu, matka byla profesorka, kreslila a psala literární scénáře. Bratr se stal zvěrolékařem. Po maturitě byla přijata na pedagogickou fakultu k oboru

literatura a výtvarná výchova, ke studiu však nenastoupila. Jako elévka brzy přišla do Divadla Spejbla a Hurvínka (S+H), po roce se vydala studovat Divadelní fakultu Akademie múzických umění a po jejím absolvování v roce 1966 se ve svých 22 letech stala stálou členkou divadla.

Po roce převzala od Boženy Welekové interpretaci jedné z hlavních postav divadla - Máničky, která vznikla v roce 1930. Na rozdíl od svých dvou předchůdkyň začala po boku M. Kirschnera, který se stal také jejím partnerem životním, s interpretací cizojazyčných textů (německy, rusky, španělsky, italsky, anglicky, francouzsky, japonsky, čínsky). V roce 1971 pro ni M. Kirschner vytvořil novou postavu, která se okamžitě stala další z kmenových postav divadla. Je jí paní Kateřina Hovorková. Mániččina bábinka. Tato postava dala H. Štáchové možnost rozšířit herecký part, který navazuje na tradici, kdy jeden herec vytváří současně dvě typové a věkově odlišné postavy. H. Štáchová nepůsobí pouze v divadle, ale i v rozhlase, dabingu, televizi a společně s Milošem Kirschnerem natočila nespočetně gramofonových desek, kazet, a nyní v této činnosti pokračuje i s M. Kláskem při natáčení dalších CD a MC. Je autorkou scénářů pro divadlo, televizi, ale i zvukové nosiče. Napsala řadu her pro dospělé i pro děti. Některé z nich se hrály i v cizojazyčných verzích po světě. Svě hry režíruje a několik let se starala o profil divadla ve funkci dramaturga. Po smrti Miloše Kirschnera byla jmenována do funkce ředitele divadla.

Od 1. ledna 1995 se Divadlo S+H přestěhovalo z Římské ulice na Vínohradech do nové budovy v Dejvicích. V srpnu 2008 vyhrála pro divadlo osmiletý soudní spor s městem Plzní o práva na obě postavy Spejbla a Hurvínka.

Štáchová působila mimo divadlo také v televizi, dabingu a rozhlase. Propůjčila svůj hlas např. Líze Simpsonové z kreslené rodiny Simpsonových (v této roli ji po smrti nahradila Ivana Korolová), dabovala také Míšu Kuličku. Nějakou dobu učila na DAMU. Psala scénáře televizní i rozhlasové, hry pro děti i pro dospělé, sama je i režírovala a v Divadle S+H působila také

dramaturgicky. Celkem napsala 9 knih a 54 scénářů, 7 her pro dospělé a 9 pro děti.

V roce 2013 pro Divadlo S+H převzala cenu Thálie, téhož roku obdržela Zlatý vavříňový řád Hospodářské komory. V dubnu 2016 u příležitosti Hurvínkových 90. narozenin převzala z rukou Jiřího Hromady certifikát o čestném členství v Herecké asociaci.

Zemřela ve věku 72 let na rakovinu v noci z úterý na středu 21.–22. března 2017. Před smrtí stačila dokončit animovaný snímek Hurvínek a kouzelné muzeum.

Manželem Heleny Štáchové se v roce 1972 stal její o 16 let starší kolega a ředitel Divadla Spejbla a Hurvínka Miloš Kirschner (1927–1996). Měli tři děti, první dcera Helena však přežila jen jeden den po porodu. Následovala dcera Denisa a o dva roky mladší syn Miloš. Denisa vystudovala kulturologii na Karlově Univerzitě a v Divadle S+H působí jako dramaturgyně, píše knihy, divadelní hry, podílí se na propagaci. Miloš vystudoval design a FAMU, pro Divadlo S+H tvoří návrhy loutek a scény, píše scénáře pro zvukové nosiče i divadelní hry, které rovněž režíruje. Po Kirschnerově smrti se jejím životním partnerem stal politolog Zdeněk Zbořil.

V roce 1984 prodělala velmi vážnou autonehodu, při které přišla o část obličeje a následně prodělala řadu záchranných operací. V roce 2004 jí byl poprvé diagnostikován lymfom a svou léčbu Štáchová zaznamenala v knize Život na nitích (2005).

Gustav Nosek

(* 15. července 1887 Plzeň – † 1. února 1974
Cheb)

Gustav Nosek se narodil do kulturního prostředí plzeňské řezbářské rodiny Nosků. Od dětství miloval loutkové divadlo. Lásku k němu do rodiny přinesl jeho dědeček František, zručný řezbář, který Gustava učí základům řezbářské zručnosti. Na přání otce Dominika se začíná v roce

1901 učít u plzeňského řezbáře Brože. Po vyučení jako tovaryš vandruje do Vídně a Německa. V Augsburgu působí jako loutkoherec v pimprlovém divadle českého spolku Včela. Po návratu do Plzně pracuje v modelárně Škodových závodů. Až do konce války pobývá v Budapešti, v roce 1919 je nasazen do bojů proti Maďarům na jižním Slovensku. Po návratu do Plzně pracuje znovu ve firmě Škoda jako modelář. Počátkem 20. let ho pozval ke spolupráci s loutkovým divadlem Feriálních osad jeho přední představitel, Josef Skupa. Nosek tam působil jako řezbář, jevištní mistr a vodič loutek. Vytváří technologicky nové typy loutek – loutky s novým zavěšením – bez drátu v hlavě. Když divadlo získalo loutkářskou licenci, Nosek opouští místo ve Škodových závodech a stává se jevištním mistrem a profesionálním loutkáře. Jejich spolupráce trvá až do roku 1939, kdy Nosek odchází na odpočinek.

Od roku 1919 využívá divadlo Feriálních osad pro svá představení komickou loutku Spejbla, jejím duchovním otcem je Josef Skupa a autorem Gustavův strýc Karel Nosek (1850–1933). Pro tuto populární figurku vytváří Gustav Nosek postavičku aktivního protihráče – Hurvínka, který je specifický upevněním očí (může je obrátit v sloup). Figurka se oficiálně představila divákům přímo při představení 2. května 1926. Za celý svůj život vytvořil Gustav Nosek pro loutkové divadlo Josefa Skupy více než 650 nejrůznějších loutek, např. Kukuříčňáka Duhu, chasníka Kubu nebo Švejka a feldkuráta Katze. V roce 1930 vyřezal loutku Máníčky a podle Trnkova návrhu psa Žeryka, kterého také mluvil a vodil.

V roce 1939 z divadla odešel, období války prožil celé v Plzni. V roce 1946 se odstěhoval za synem do Svatavy u Sokolova, kde vybudoval loutkové divadlo se Spejblem a Hurvínkem, které však bylo po roce 1948 komunisty zničeno a Noskovi byla znemožněna další činnost. V roce 1960 již Gustav Nosek žije v Chebu, zde pomáhá v Městské loutkové scéně tzv. Myšárně, pro kterou opět vyrábí loutky. Mezi ně patří například hmyzí kapela do hry Hurvínek mezi broučky. Zemřel 1. února 1974 v Chebu. V roce 1986 vytvořil sochař Milan Vácha bustu Gustava Noska, která byla odhalena 17. září 1988 v Chebu, Dlouhá ulice 417/5, kde Nosek žil.

Anna Kreuzmannová-Kodřimová

(* 24. června 1899 Plzeň – † 20. července 1994 Praha)

Po vzoru ostatních rodinných příslušníků se ve svých dvaceti letech začala zajímat o divadlo. Nejdříve prošla různými kočovnými divadelními společnostmi (R. Budil, V. Zeifert, K. Želenský), až se dostala do kamenného Plzeňského Loutkového divadla Josefa Skupy (1929 – 1943), kde se stala první interpretkou slavné loutky Máničky od legendárního Spejbla a Hurvínka. Poprvé hrála po boku J. Skupy v Spejblovcích metamorfozách. Po Skupovi, který se zcela věnoval hlasové interpretaci Spejbla a Hurvínka, převzala part Kašpárka. V roce 1929 hlasově ztvárnila postavu Paní Frňoulové v inscenaci Utrpení Spejbla a jeho syna. V následujícím roce (1930) v "Revui jaksi z donucení" poprvé hlasově interpretovala "s neodolatelným diskantem" Máničku - postavu nerozlučné kamarádky Hurvínka. V roce 1932 přešla do profesionálního divadla Josefa Skupy, kde se vrátila k interpretaci Máničky, setrvala zde do července 1936. Po odchodu z tohoto divadla hrála také v plzeňském Městském divadle (1943 – 1952) a Ústředím loutkovém divadle v Praze (1952 – 1968), z kterého odešla na odpočinek. V roce 1957 získala stříbrný odznak Divadelní žatvy.

Díky genům měla již od dětství herecké nadání, ne však tak výrazné jako její otec a bratr. Její herecká síla spočívala zejména ve slovním projevu a velkém hlasovém rozsahu. Její jevištní práce spočívala v pohybové zkratce, mimické ukázněnosti a kreaci rukou. V prvních létech bylo její herectví omezené interpretací loutky Máničky. Dodnes je neuvěřitelné, že si ji film celý život nevšímal, a že výjimku udělal až na přelomu osmdesátých a devadesátých let, kdy se ve svých vysokých devadesáti letech stala úplně nejstarší žijící točící českou herečkou, která se upsala službám české kinematografie. Zajímavostí také je, že se po zemřelé Erně Červené neúspěšně účastnila konkurzu na senilní babičku v posteli (rolí nakonec získala

Valerie Kaplanová) v druhém díle Troškovy bláznivé trilogie Slunce, seno a pár facek (1989).

Božena Weleková-Vavříková

(* 8. února 1910 Praha – † 10. prosince 1979 Praha)

Božena Weleková byla česká loutkoherečka a herečka. Po Anně Kreuzmannové byla od roku 1945 byla druhou interpretkou Máničky. V divadle Spejbla a Hurvínka zůstala až do svého odchodu do důchodu v roce 1968.

Narodila se jako Božena Antonie Vokounová v Praze na Smíchově. Vyučila se zlatnicí. Od hereckých začátků v ochotnickém kroužku Vojan v Radotíně, vedla její cesta přes různé divadelní společnosti až do Městského divadla v Jablonci nad Nisou. Měla velký hlasový rozsah, 4 oktávy a díky tomu se uplatnila velmi dobře i v operetě. Při slavnostním zahájení v osvobozeném Jablonci hostovala v Našich furiantech Ladislava Stroupežnického, kde si zahrála paní Dubskou. Na začátku sezóny roku 1945 přešla do divadla Spejbla a Hurvínka k prof. Josefu Skupovi, kde se na více než dvacet let stala interpretkou Máničky. Po rozvodu s Janem Vavříkem-Rýzem nechala všechna svá jména, začínající písmenem V, sjednotit do uměleckého jména Weleková. Později vystupovala ještě nějaký čas se souborem Staropražská pětka.

Zemřela po dlouhé nemoci v domově důchodců v Praze-Kobylicích. Z prvního manželství měla dvě děti, Janu Velkovou a Ivana Velka. Z druhého manželství s Janem Vavříkem-Rýzem má dceru Helenu.

Jan Vavřík-Rýz

(* 19. května 1900 Plzeň – † 29. ledna 1970 Praha)

Narodil se v Plzni. Jeho otec byl slévačem ve Škodových závodech. V jedenácti letech se dostal do divadla, kde zpíval v dětském sboru v operách Jakobín a V studni. Když mu bylo 13 roků, utekl ze školy, kde už pod lavicí řezal panáčky. Statoval v divadle, kde plnil i mimické úkoly. Na Silvestra, jako patnáctiletý udělal pokus o drastickou komiku.

Jeho rodný dům byl zničen americkou bombou těsně před koncem války. Vyučil se modelářem. Věnoval se loutkám a v roce 1919 se v kabaretu U Svobodů seznámil s prof. Josefem Skupou, který ho společně s Vendelínem Budilem přivedl do divadélka Feriálních osad. V roce 1936 se Vavřík stal členem divadla Spejbla a Hurvínka. Se Skupou spolupracoval 17 let a vytvořil pro jeho divadlo řadu loutek. Roku 1938 vyrobil loutku paní Drbálkové, kterou sám vodil i mluvil a která je dnes trvalým exponátem Muzea loutek v Plzni.

Roku 1917 byl členem poloprofesionálního divadélka Na Valech. O dva roky později se sešel v kabaretu U Svobodů s mladým prof. Skupou. Tomu se líbily Vavříkovy hlasové parodie a karikatury a pozval ho do divadélka Feriálních osad. Zde ho zaučili do hry s loutkou členové rodiny Karla Nováka. Skupa ho zavedl do malíren plzeňského divadla a tam byl zasvěcen do malby a kašírování. V roce 1921 stál na jevišti Feriálek jeho Emánek s živou hlavou a tělem loutky.

Na podzim 1923 odešel k divadlu na venkov, k Alfrédu Vladykovi do Humpolce. Kromě paruk, vousů a líčidel, nesl si s sebou barvy, štetce a řezbářské náčiní. Za 11 let vystřídal 16 souborů. V roce 1934 se objevil v Městském divadle v Plzni, ale po neshodách s vedením divadla zase odešel. Následovala Májova činohra v Akropoli, Třešňákova činohra v Uranii, Třešňákovo letní divadlo v Kolíně.

Roku 1936 angažoval Josef Skupa Jana Vavříka-Rýže do svého divadla a ten se tak stal vlastně prvním angažovaným loutkářem.

V roce 1938 vznikla atrakce Západočeské výstavy, paní Drbálková. Přibývaly nové a nové loutky, Kocourkovští učitelé po padesáti letech, Tamburaši, Cvičené prasátko, Balalajkáři a konečně Šumaři. Po osvobození se objevil Vavřík j. h. v Městském divadle v Jablonci nad Nisou. Stál zde na jevišti s Boženou Welekovou, kterou přivedl jako novou Máničku do div. S+H od nové sezony 1945/46. Oženil se s ní, ale manželství dlouho nevydrželo. Až 12 let po jejich rozvodu, na konci Vavříkova života, se smířili. V říjnu 1945 byl spoluzakladatelem Loutkářského divadelního družstva Spejbl a Hurvínek. Roku 1953 od Skupy odešel a na jeden rok se stal, velmi nerozvážně, ředitelem loutkového divadla v Kladně. V druhé polovině padesátých let vystupoval ještě s Josefem Bekem v Letním divadle v Parku kultury v hudební veselohře Lišák Pedro. Hostoval v Alhambře, kde došlo k jeho pádu z jeviště. V roce 1958 onemocněl a odešel do invalidního důchodu. Aktivně už se loutkám nevěnoval. V lednu 1970 zemřel v nemocnici na Karlově náměstí v Praze. K oslavě jeho sedmdesátin v div S+H, kde měly hrát jen Vavříkovi panáci, jak plánovali s Milošem Kirschnerem, už nedošlo. Vavříkovy loutky vlastní i loutková scéna v Herálcích u Jihlavy, nad kterou měl patronát. Další jeho loutky, maňasci, jsou mezi sbírkami Bohumila Rady.

Bohuslav "Bója" Šulc

(* 5. září 1936 Mladá Boleslav)

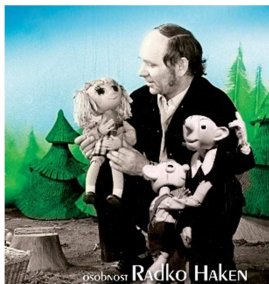
Bohuslav Šulc nastoupil do divadla v roce 1953 jako sedmnáctiletý nadšený amatérský loutkoherec, a to ještě k jeho zakladateli Josefu Skupovi. S jeho nástupcem Milošem Kirschnerem pak vytvořil dvojici, díky které Hurvínek bavil generace diváků – Kirschner dal Hurvínkovi hlas, Šulc zase pohybovou dokonalost. Ve vedení Hurvínka se zprvu střídal s Jiřinou Skupovou, záhy přebral vahadlo zcela. Díky němu Hurvínek dokázal gestem citlivě zareagovat na každou improvizaci nebo na ohlas publika. Šulc

se do historie Divadla S+H zapsal i jako autor a režisér několika divadelních scénářů (např. Hurvínek mezi broučky, 1974) a jako autor sólových loutkohereckých pantomim (v Kirschnerově hře Mnoho Spejblova povyku pro nic, 1972). Patrně nejznámější je jeho číslo s Louisem Armstrongem či výstup Kočárek s nezvládnutelným miminem. Zejména na zahraničních zájezdech vodil i karikatury Charlieho Chaplina, Napoleona nebo Laurela a Hardyho. Spolu se zasloužilým umělcem Milošem Kirschnerem vystupoval jako vodič Hurvínka na předscéně a v samostatných vystoupeních této dvojice doma i v zahraničí.

Mladoboleslavský rodák Šulc působil v Divadle S+H téměř čtyřicet let - od roku 1953 do roku 1992. Poté se věnoval sólovým výstupům a také vyučoval loutkoherectví na Vyšší odborné škole herecké v Praze. Za své loutkoherecké výkony obdržel řadu prestižních cen, dvakrát například Skupovu cenu na festivalu Skupova Plzeň či v Tokiu Cenu japonských diváků. V roce 2009 dostal cenu Senior Prix za celoživotní mistrovství. Roku 1985 byl jmenován zasloužilým umělcem. Je rovněž držitelem Ceny Thálie 2017 za celoživotní mistrovství v oboru loutkového divadla. Tuto cenu převzal v sobotu 24. března 2018 v Národním divadle z rukou Martina Kláska.

Radko Haken

(* 27. července 1927 Mladá Boleslav – † 13. března 2012)

Loutkář Radko Haken (bratr Miloše Hakena) – bývalý člen Divadla Spejbla a Hurvínka a jeden z členů legendární skupiny Salamandr v tomto divadle. Byl loutkář a výtečný technolog a podílel se i na vizuální proměně obou protagonistů svého „mateřského“ divadla. Za svůj život navrhl více než 200 loutkových postav. S divadelní prací se setkával už v dětství, kdy jeho otec, učitel, vedl v obci Řepov

kulturní a spolkový život včetně loutkového divadla. S bratrem Milošem měli možnost pozorovat otce i při vytváření loutek. Jeho divadélko také podědili, v době studií pokračovali v otcově tradici, hráli v Mladé Boleslavi s amatérským souborem vedeným panem Šulcem (otcem loutkoherce Bohuslava Šulce). 1948 se bratři Hakenové na Sjezdu československých amatérských loutkářů seznámili se slavným českým loutkářem profesorem Josefem Skupou. Toho zaujaly jejich vystavované (vlastnoručně vyrobené) loutky, pozval je do Prahy do divadla a vzápětí jim nabídl angažmá v souboru – od září 1948 byli tedy oba členy Divadla Spejbla a Hurvínka. 1952–1956 vystudoval nově založenou Loutkářskou fakultu při DAMU. Absolvoval v oboru loutkoherectví a scénografie. Po škole se vrátil do Divadla Spejbla a Hurvínka a pokračoval zde ve spolupráci s tvůrčí skupinou Salamandr (Jan Dvořák, Miloslav Kirschner, Miroslav Vomela, Luboš Homola, Miloš Haken, Radko Haken). Přivedl do divadla i Bohuslava Šulce, svého dlouholetého přítele. V 60. letech výtvarně upravil loutky Spejbla a Hurvínka, v této podobě hrají od 1964. Členem Divadla Spejbla a Hurvínka zůstal Radko Haken až do odchodu do důchodu v roce 1987. V roce 2009 získal cenu Senior Prix za celoživotní mistrovství, kterou uděluje Nadace život umělce.

Miloš Haken

(* 29. ledna 1929 Mladá Boleslav - † 4. ledna 2006)

Spolu s bratrem Radkem byl členem amatérského loutkového divadla Masarykovy školy, které v červenci 1948 vystupovalo na loutkářském sjezdu v Praze na výstavišti. Bratři Hakenové zde předvedli pantomimicko-vizuální pořady s loutkami, které zaujaly Josefa Skupu natolik, že jim nabídl angažmá v Divadle Spejbla a Hurvínka. Miloš Haken se do letopisů Divadla Spejbla a Hurvínka v letech 1948 - 1977 zapsal především jako autor vizuálních scén, vynálezavý technolog a režisér, jeho první samostatné vizuální scénky (převážné ve spolupráci s bratrem Radko Hakenem, který se podílel

na výtvarné podobě loutek) byly zařazovány do skládaných varietních pořadů. Vedle postupů černého divadla uplatňoval Haken i další loutko-herecké techniky. Jako autor námětů, technolog a režisér se podílel na práci tvůrčí skupiny Salamandr, která společně vytvořila několik mimořádně významných inscenací, především Cirkus v divadle (1959) a Velegrandteátr Spejbl (1959). Po zániku skupiny byly jeho výstupy, proložené Kirschnerovými dialogy pro S+H, spojovány v tematické celky (Srdečné metamorfózy, 1964, Amosiáda, 1966 a 1969, Hurvínkovi na dobrou noc, 1969). Hakenova dávná záliba v cirkusové a jarmareční pestrosti stála u základů dětské komedie To je něco pro Hurvínka!, k níž napsal dodatečně průvodní text Pavel Grym (1974). Hakenovo pokusnictví neskončilo ani s odchodem z divadla, kdy kromě estrádních výstupů s marionetami začal hrát s obrovitými loutkami, určenými pro zábavné výstupy pod Širým nebem, ve větších prostorách. Haken se s oblibou vracel k osvědčeným trikovým postupům starých loutkářů, aby je zmodernizoval, a využil jich na nové úrovni. V historii Divadla S+H navázal na práci Jiřího Trnky, Gustava Noska, Jana Vavříka-Rýže a všech ostatních, kteří svět Spejbla a Hurvínka zabydlili převážně komickými, ale i dojmavými postavami artistů, muzikantů, šašků a zvířátek, pohybově tvárných, nemluvných, ale velmi výmluvných hrdinů tvořících pestrobarevnou - a také v zahraničí mimořádně úspěšnou - protiváhu Spejblovy a Hurvínkovy osobité moudrosti a vtipu.

Miroslav "Slávek" Huňka

(* 20. září 1935 – † 6. dubna 2015)

Loutkovému divadlu se "Slávek" Huňka věnoval od dětství. Začínal v amatérském souboru Na Korábě, kde se seznámil s budoucími oporami Divadla S+H Miroslavem Vomelou a také s Milošem Kirschnerem. Poté přešel do souboru Jawa na Pankráci. Po likvidaci Jawy zamířil na

Smíchov do dnes již legendárního souboru Kováček v Domě kultury kovoprůmyslu. Odtud pak nastoupil, na pozvání Miloše Kirschnera, do Divadla Spejbla a Hurvínka, kde byl dlouholetým členem souboru a hlavně také skvělým technologem. Jeho technologická řešení dodnes využívá nejenom D S+H, ale i řada dalších profesionálních i amatérských scén. V Divadle S+H vodil převodším loutku Kateřiny, kterou převzal po Luboši Homolovi.

První loutkoherecké zkušenosti získal od starších kolegů v čele s panem Kirschnerem, otcem legendárního Miloše. Později, jako učeň ve vývojovém středisku motocyklů, tahal za nitě v divadélku Jawy, na Pankráci. V té době si ho všiml pan Skupa a nabídl mu práci, ale přišel povolávací rozkaz. Po vojně Slávek již příležitost nedostal. Pracoval v konstrukci přípravků ČKD. Kulturní aktivity rozvíjel všemi směry. Kamarádil se s grafikem Boudníkem, hudebníky bratry Ryvolovými, Helenou Růžičkovou... Stavěl letecké modely. Loutky neopustil a pravidelně jezdil na Smíchov do zmíněného Kováčku. Se staršími, výše jmenovanými, a mladými loutkáři (k nim patřil například Renda Hájek, Mirek Horáček, Káča Reinerová, Jitka Knížková) táhl komediantskou káru na nedělních představeních, při úterních zkouškách, na festivalech v Chrudimi, v Plzni. A jako amatér by ji táhl dále, kdyby mu Miloš Kirschner nenabídl v roce 1974 místo v divadle Spejbla a Hurvínka. Přibýlo mnoho práce. Skočit ze zábavy do profesionality není jednoduché a tak se Slávek musel přiučit jevištní mluvu a cizí jazyky. Postupně se stal také technologem divadla, protože měl, jak říkal, výuční list z praxe. S výtvarníkem Zdeňkem Juřenou spolupracoval na mnoha výpravách. Loutkám se věnoval dlouho, proto uměl vyřešit mnohé pohybové problémy. Znal staré loutkářské finesy. Jeho dřevění herci hráli sami. Uplatnil i svůj organizační talent při vedení zájezdů. Ani v důchodu divadlo neopustil. Novou rolí se stala péče o technický provoz budovy. Divadlo bylo jeho rodinou. Není divu, když do ní patřili jeho přátelé Vavřík Rýz, Pehr, Cynybulk, Malík, Máňa Kopecký, Jan Dvořák, Martin Klásek, Bója Šulc, Renda Hájek, bratři Hakenové, Homola, Plachetková, Černý, Matásek, Jirka Středa, Josef Krofta... z dam jeho nejmilejší Helena Štáchová.

Miroslav Vomela

(* 8. srpna 1926)

Miroslav Vomela po předcházející amatérské činnosti v divadle Na Korábe bral v Divadle Spejbla a Hurvínka jako loutkoherec v letech 1954 - 1974 s krátkým přerušením v sezóně 1965/1966, kdy přechodně působil v Austrálii jako vedoucí zájezdového loutkářského souboru se sídlem v Sydney. Už krátce po příchodu do divadla začal alternovat se Skupou a Zdeňkem Raifandou ve vedení Spejbla a na dlouhá léta se pak vedení Spejbla stalo jeho hlavním úkolem, i když příležitostně vodil i jiné loutky. V divadle působil i jako hudební dramaturg a skladatel scénické hudby a nelze přehlédnout ani jeho přínos pro tvůrčí skupinu Salamandr, v níž spolupracoval s Milošem Kjršchnerem, Milošem Hakenem, Lubošem Homolou a Janem Dvořákem. Vomelův Spejbl se vyznačoval pohybovou tvárností, jemností gesta a kultivovanou groteskností, která inspirovala i další vodice, hravostí, schopností improvizace, okamžité reakce na Kirschnerovo extempore i na náladu jednotlivých představení či scén. Tak se Spejbl tvořivě proměňoval a vyvíjel i po pohybové stránce, kterou Vomela vždy cítil jako nedílnou součást psychologie postavy. Roku 1974 zanechal Vomela loutkářské činnosti a přešel do civilního zaměstnání.

Luboš Homola

(* 10. září 1928 Olomouc)

Zasloužilý umělec Luboš Homola nastoupil do Divadla S+H jako loutkoherec po předcházejícím amatérském působení a po externí spolupráci s divadlem v roce 1951. Osvědčoval se jako vodič nejrůznějších rolí, mezi kterými dlouho hrály prim ženské postavy: vodil zpočátku mj. nejen Máníčku, ale také Venušanku Veroniku ve hře Jaroslava Janovského Spejbl na Venuši a od roku 1971 v alternaci s Janem Klosem také Bábinku neboli paní Kateřinu. Je typem loutkoherce, jehož práce nekončí o premiéře, ale v průběhu repríz

postupně obohacuje postavu o nové pohybové nuance. Za ideální je třeba považovat Homolovu souhru s Milošem Kirschnerem, ať jde o Spejbla v dramatické roli nebo v dialogu na předscéně. Spejbla převzal v roce 1974 po Miroslavu Vomelovi a stal se až na výjimky v některých inscenacích pro děti jeho hlavním vodičem. Příležitostně se uplatňoval i v mluvených rolích, např. jako děd Zachariáš v Kirschnerově hře Hurvínkovi k narozeninám, jako Velký Technoton v Grymově komedii Ještě jeden Hurvínek? nebo jako Široký v Grymových Pohádkách pro Hurvínka. Z Homolova působení v Divadle S + H je třeba připomenout i jeho iniciativní loutkohereckou činnost v tvůrci skupině Salamandr a jeho čínorodou ideologickou práci v souboru D S+H. Zasloužilým umělcem byl jmenován v roce 1984.

Miroslav Polák

(* 16. července 1944 Praha – † 15. července 2013 Praha)

Miroslav Polák byl přední český loutkoherec, dlouholetý člen Divadla Spejbla a Hurvínka. Po studiích na DAMU byl členem Městského divadla v Kladně a zúčastnil se loutkohereckých stáží v Tunisku a Maroku. Poté, více než třicet let svého profesionálního života prožil v Divadle Spejbla a Hurvínka. Vedle mnoha rolí, které ztvárnil, byl především více než dvě desetiletí Žerykovým interpretem. Vedle toho byl mnoho let tiskovým mluvčím divadla. Působil i v rozhlase a podílel se na celé řadě supraphonských nahrávek D S+H.

Drobečky o Spejblu a Hurvínkovi

Asi přemýšlíte nad tím, co takové drobečky Spejbla a Hurvínka vlastně jsou. Nebudeme Vás zbytečně napínat, za drobečky považujeme různé zajímavé informace z historie Divadla Spejbla a Hurvínka, takové drobečky, jenž by mnozí smetly ze stola, že z nich nic jiného než smetí být nemůže. Jaký omyl, mi Vám je shrneme pěkně na hromádku a drobeček po drobečku Vám je tu poskládáme. Veříme, že nejednoho z Vás, fanoušků Spejbla s Hurvínkem tyto drobečky informačně nasytí :) A pokud byste i vy nějaký drobeček o Spejblovi a Hurvínkovi sami našli, opravdu se nám jej nebojte zaslat, takový SUNíčko je ve své mailové schránce velmi rád posbírá.

Od kd? Spejbl s Hurvínkem mluví čínsk?

Jistě řada z Vás vy, že Spejbl a Hurvíněk a další loutkový hrdinové divadla neumí pouze česky, ale jsou nadmíru jazykově nadáni, avšak víte, kdy Spejbl s Hurvínkem poprvé promluvili čínsky? Možná Vás překvapí, že to není ani tak dávno, neb se to stalo ve dnech 1. - 10. června 1998, kdy byl celý soubor divadla na Mezinárodním loutkařském festivale na Tchaj-wanu.

Zeměpisná poloha Divadla Spejbla a Hurvínka

Snad všichni z nás měli během základní školní docházky (někteří z Vás ji jistě ještě nemají ani za sebou, jen se příznejte :) zeměpis a byli poučeni od pánů učitelů či učitelek, že každé místo na světě má své souřadnice, které se nazývají zeměpisná šířka a zeměpisná délka. A kde že tedy leží budova Divadla Spejbla a Hurvínka, kromě toho, že v Praze 6 Dejvice? Přeci na zeměpisné šířce 50° 5' 56" a zeměpisné délce 14° 23' 56".

Poslední vystoupení Spejbla a Hurvínka s hlasem Josefa Skupy

Posledním vystoupením Josefa Skupy, kdy mluvil před diváky Spejbla s Hurvínkem se stala hra Spejbl na Venuši (1956), která se jako jedna z prvních inscenací na českých divadelních scénách satirickou formou vyrovnávala s deformacemi stalinského kultu osobnosti.

První setkání Heleny Štáchové se Spejblem a Hurvínkem

První setkání skončilo takřka katastrofou, a nikdo by asi tenkrát neřekl, že jednou Spejbl a Hurvíněk paní Štáchové přirostou tak k srdci, neboť poprvé je spatřila jako dítě v představení Hurvíněk mezi broučky, odkud ji museli řvoucí vyvést, protože ji vylekal duch, ale jak vidno, ani to ji neodradilo od lásky k těmto loutkám.

Mladý herec Vojtěch Kotek a Spejbl s Hurvínkem

Řada z Vás jistě ví, že na řadě nahrávek Spejbla a Hurvínka vystupují v různých rolích velmi známí čeští herci (povětšinou bohužel již mrtví), ale možná některé z Vás překvapí, že na nahrávkách Spejbla s Hurvínkem začínal svoji kariéru např. Vojta Kotek, který se nyní proslavil filmem Snowboardáči či v seriálu TV Nova Pojišťovna štěstí. Jeho hlas můžete zaslechnout na nahrávkách Hurvínkova babička nebo Jak Hurvíněk potkal Mozarta.

Kozlík a kozička, Hurvínek a Mánička...

Jména Hurvínek a Mánička nenosí jen legendární loutky, ale rovněž asi nejedno zvířátko v českých zoologických zahradách. Zatím se nám podařilo najít kozlíka a kozičku s těmito jmény, jenž pobíhají v plzeňské Zoo. Pozadu nezůstala ani pražská Zoo, kde byla 26. 9. 1999 pokřtěna paterčata psů pralesních jmény Hurvínka, Spejblinka, Mánička, Kačenka a Žeryk. Zda Hurvínka a Spejblinka jsou jen zdobněliny či dívčí jména, se nám zatím zjistit nepodařilo :)

Zdroj

Text je složen z příspěvků na stránkách divadla Spejbla a Hurvínka www.spejbl-hurvinek.cz, fanouškovské stránce Planeta Spejbla a Hurvínka hurvinkuv.pinknet.cz a encyklopedii www.wikipedia.cz.

Obsah

TROCHU HISTORIE	2
DŘEVĚNÍ PROTAGONISTÉ	3
MALÁ GALERIE TVŮRCŮ	3
DVĚ LINIE REPERTOÁRU	4
PRO DĚTI I PRO DOSPĚLÉ	5
DOMA I VE SVĚTĚ	5
LOUTKOVÝ SOUBOR DIVADLA S & H	6
LOUTKY A JEJICH TVŮRCI VE ZKRATCE	7
SPEJBL	7
HURVÍNEK	7
MÁNIČKA	7
PANÍ KATEŘINA HOVORKOVÁ	8
ŽERYK	8
KOLIK MĚŘÍ A VÁŽÍ S+H	8
SPEJBL	9
HURVÍNEK	11
MÁNIČKA (LOUTKA)	14
PANÍ KATEŘINA	15
ŽERYK	16
V.I.P. DIVADLA S & H	17
PROF. JOSEF SKUPA	17
JIŘINA SKUPOVÁ	21
MILOŠ KIRSCHNER	23
MARTIN KLÁSEK	26
MGR. HELENA ŠTÁCHOVÁ	27
GUSTAV NOSEK	29
ANNA KREUZMANNOVÁ-KODYMOVÁ	31
BOŽENA WELEKOVÁ-VAVŘÍKOVÁ	32
JAN VAVŘÍK-RÝZ	32
BOHUSLAV "BÓJA" ŠULC	34
RADKO HAKEN	35
MILOŠ HAKEN	36
MIROSLAV "SLÁVEK" HUŇKA	37
MIROSLAV VOMELA	39
LUBOŠ HOMOLA	39
MIROSLAV POLÁK	40
DROBEČKY O SPEJBLU A HURVÍNKOVI	41
OD KDY SPEJBL S HURVÍNKEM MLUVÍ ČÍNSKY	41
ZEMĚPISNÁ POLOHA DIVADLA SPEJBLA A HURVÍNKA	41
POSLEDNÍ VYSTOUPENÍ SPEJBLA A HURVÍNKA S HLASEM JOSEFA SKUPY	42
PRVNÍ SETKÁNÍ HELENY ŠTÁCHOVÉ SE SPEJBLEM A HURVÍNKEM	42
MLADÝ HEREC VOJTĚCH KOTEK A SPEJBL S HURVÍNKEM	42
KOZLÍK A KOZIČKA, HURVÍNEK A MÁNIČKA	43
ZDROJ	44

